

Discvrsvs Prædicabiles

Paoletti, Agostino

Coloniae Agrippinae, Anno M.DC.LXXVII

Dominica Quarta Adventus. Mira virtus pœnitentiæ est; atque hæ non differenda.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55698](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55698)

*Baronius
Tom. 1.
ad Ann.
Ch. 17.
Hieron.
Orosius
Silvest.
Episc.*

detulit, antonomastice Defensorem fidei declarando.

Mita leguntur de sancto hoc nostro Apostolo, eoque credenda, quod à gravibus Scriptoribus sunt relata. Et hoc è ceteris unum, quod in Civitate Malipurensi factum erat in colle Sacellum, eò quod affirmarent incolæ, in eo loco Thomam fuisse à Religionis hostibus interfectum. In illo colle inveta est crux in lapide incisa, in cuius fastigio columbæ imago infidebat: batis verò erat in specie quadam herbarum, quæ diffundi latissime videbatur, collocata: & tam vestigia quàm batis & brachia in liliorum formam delinebant. Crux vetè prodigiosa, non modò quantum ad formam, sed & miraculosos effectus. Octo diebus ante Natalem Christi, sanguis ex illa incredibili copiâ dimanabat, idque in annos singulos. Et si quando fluxus ille sistebat, prognosticò erat infortunii quod civitati jam iminebat.

Sed hoc paradoxum, quod addo ex D. Dionysio Carthusiano. In civitate Ulma Ecclesia est excelsa in summitate montis, in qua corpus Apostoli tamquam vivens & erectum cernitur. Ante ipsum lampas pendet aurea, balsamo plena cum catena argentea, quæ semel accensa, ab anno in annum sine diminutione luminis ac balsami reperitur, quo omnes ægri sanantur. Est autem Apostolus talis formæ, qualis adhuc vivens fuerat. Facies ejus ac sidus rutilat, capilli rubei usque ad humeros descendunt: barba rufa & crispata, vestis dura & integra. Mons ipse lacu circumdatur

profundissimo, neque ulli transitus liber est, nisi semel in anno, idque diebus octo ante Festum ejus cum aqua decrevit, ut accessus adventantibus pateat, qui undique in maxima frequentia confluunt. Die itaque ejus solenni Patriarcha cum suffraganeis pontificalibus indutus ingreditur, post celebrationem Missæ, hostias consecratas in patena genibus flexis offert Apostolo, qui miraculose manum aperit & singulis porrigit. Si accedis infidelis vel peccator mortalis, manum retrahit, donec ille convertatur vel subitò moriatur. Peracto officio & Corpore Apostoli reposito, populus ad propria remeant, & lacus redundans, montem, ut prius, circumdat. Hæc Patriarcha Joannes in propria recitavit persona: & eadem à Rege Indiarum postmodum Calisto II. Pontifici relata: quibus auditis sanctissimus Pater cum Clero & populo Romano qui aderat, manibus in cælum extensis Christum benedixerunt, qui tanta miracula per beatissimum Apostolum Thomam annue operari dignatur. Ideò, putem, ut populus ille, qui facile à fide Christi declinare solitus, constet, & indies accrescat: ut pro excellenti & singulari hoc zelo meritis sit vocandus Fidelis Apostolus, utpote qui fidem in vita, in morte, & post mortem conservavit & miraculis promovit.

Audivistis, Auditores, repeti toties idem nomen, semper Thomas, Thomas: non misistis saltem, ut litterulam unicam primam variarem in N. & loco Thomas fuisset Nomias, quod est non amplius. Itaque facis, Nomias, lte in pace.

D O M I N I C A Q U A R T A A D V E N T U S. A R G U M E N T U M.

Ea est pœnitentiæ digna virtus, ut non solùm amissa per peccatum reparet, gratiam redintegret, innocentia statum restituat, sed peccatores pœnitentes hominibus justis (si fas est dicere) anteponat & gratiores Deo reddat: non tamen est differenda.

T H E M A.

Venerit Ioan. in omnem regionem Iordanis, prædicans Baptismum pœnitentia. S. Luc. c. 3.

Pellimis, & extremis Noemi temporibus, tam enormia erant sceleris, tantaque hominum lides, ut eas capere ac sustinere non rerum natura posset, neque Author ipse Deus diutius vellet. Quare iratus est, & iustus, qui ut merita compensaret, aquæ delicta castigat: cælum atmavit & terram, ut nefaria & infinita crimina ulcisceretur:

catarractas cæli dissipat, & non jam fulmina, sed horribili strepitu aquarum immisit inundantiam, aded ut mare redundans rapidissimis crudeliter sæviret fluctibus, non modò agros & integras civitates absorbens, sed etiam pecora & homines: non jam terra benigna parens, ac noverca immittissima hominibus moribundis, non herbas,

bas, non flores germinans, sed flumina evomens, mundum universum penitus submersura, ut ita pro gravissimis delictis non levius fieret supplicium. Verumtamen quo rigidius tunc urgebat Divina iustitia, hoc jam benignius invitat clementia, cum non ad mergendos homines diluvium immittit, sed Joannem Baptistam præcurso- rem expedit, qui peccatores ad poenitentiam invitet & ex statu vitæ perditissimo ad bonam frugem reducat. Erat Ioannes in deserto prædicans

Luc. 1.

Baptismum poenitentia. Poenitentiam Joannes prædicabat: illam, inquam, quam Christus exhibuit, Prophetæ commendarunt, Patriarchæ observarunt, & Sancti omnes amplexati sunt. Ad illam hodie vos adhortor, quæ ex servitute diaboli liberat, & filios Dei restituit: ex inferni abyssu reddit coelo, & cives constituit: æterna tormenta in gaudia transmutat omnemque terminanda. Si

S. Aug.

Tom. 10.

semel aliqua vel secundo peccaverit (S. Augustini doctrina est) & sine aliqua dissimulatione ad poenitentiam medicamentum confugerit, pristinam incolu- mitatem sine aliqua mora, & forsitan sine aliqua facilitate recipiet. S. Chrysostomus idcirco ad poenitentiam provocat his verbis: Peccasti: Poeni- tere. Milles peccasti: milles poenitere. Et ego Præ- cursoris verbis singulos moneo: Facite fructus di- gnos poenitentia. S. Augustinus etiam consulti- Non erubescat poenitentiam agere, qui non erubuit poenitenda committere.

Hom. 2.

in Ps. 10.

Tom. 10.

Interea dum vos ad illam disponitis, clarè ostendam poenitentiam illam esse, quæ totum restituit, quod per peccatum ablatum, majusque per eam accedere luctum & commodum, quam per culpam antè fuerat illatum damnum: pericu- losam tamen esse & ancipitem ejus dilationem. Materia sanè utilis est & hominibus omnino ad salutem necessaria, atque adeo dicentem attendite: ne graviter feratis, agam quàm brevissimè po- tero.

PARS PRIMA.

Venit Ioannes in omnem regionem Iordanis. Magna vis poenitentia: Si peccatum animas maculat, poenitentia purificat: si illud debilitet, ista vires deperditas restaurat: si febris sit maligna animam dejiciens, illa est antidotum præstantis- simum quod eam curet & servet. Hic est fons pu- rissimus (ait S. Thomas à Villa Nova) & poten- tissimus tanta virtute, ut omnes animas maculas tollat, & illam purificet, & mirabili potentia reno- vet, & rejuvenescere faciat.

Pet. 6.

ps. Dom.

1. Quadr.

Peccatum est serpens, è latibulis emergit in- feriori, seu potius pravæ nostræ concupiscentiæ,

dixerim: linguâ tricuspede lædit & perimit: quia facit nos languidos debilitando, leprosus inficien- do, & mortuos, gratiam & charitatem, per quas vivimus, tollendo. Poenitentia verò quæ omni- no adversaria est, languores sanat, leprosus curat, mortuos suscitât: nam contra hæc tria, videlicet languorem, lepram & mortem, sanitatem dat, au- get & conservat.

Ægid.

Card. de

lau. Div.

Sap. c. 8.

Idem.

Peccatum est Cerberus triplex, & ore triplici immaniter dilaniat. Facit nos claudos ne in bo- nas actiones tendamus: aridos, ne ex bonis actio- nibus fructum faciamus, cæcos, ne hujusmodi bonas actiones videamus. Poenitentia autem damna refarcit, & quicquid deperditum, restau- rat. Poenitentia ergo omnibus his, quæ conse- quuntur per culpam, se opponens, claudis testi- tuit gressum, aridis copiam bonorum fructuum, cæcis restituit visum.

Idem ubi

suprà.

Idem.

Numquam peccatum approximat animæ, quin crudeliter feriat: sed neque poenitentia ade- rit, quin curet & sanat. S. Chrysostomus ita testa- tur: Peccatum vulnus est, poenitentia impacti vul- neris medela: quemadmodum in corpore medicina & vulnus: sic in anima peccata & poenitentia: In vulnere saniosa est putredo, & in medicamine ex- purgatio putredinis.

In Isa.

Confirmat S. Augustinus. Poenitentia languo- res sanat, leprosus curat, mortuos suscitât, vitia su- gat, virtutes exornat, mentem muvit & roborat: omnia sanat, omnia redintegrat, omnia laetificat: sa- nitatem augeat, claudis gressum, aridis copiam, cæcis restituit visum: temperat successus, confringit im- petus, moderatur excessus. Si temetipsum non no- sti poenitentia: speculum intuearis, & tuam de- formitatem videbis. Si sensum illecebris abstra- ctus per vias iniquitatis abertis, poenitentia ex hoc te labyrintho educet & diriget. Ignorans se per hanc se recognoscit: quarens se, per hanc se in- venit.

Tom. 4. c.

1. fol. 11.

Idem su-

prà.

Poenitentia vis major est, quàm aquarum Scotus, de quibus scribit eruditus Author. Sco- tus fontem esse peculiarem, qui non hominum modò, sed & pecoris vulneta valeat sanare.

Anigo

Caryst.

Hist. m.

c. 157.

Quis nesciat innocentia: statum destrui per peccatum? Poenitentia restituit, eoque reponit loco, ut lapsum nemo percipiat aut unquam of- fensum Deum. Non sine mysterio S. Evangelista hodie de Poenitentia, quam Joannes prædicabat in deserto, commemorans, baptismi titulo no- minat. Baptismum poenitentia. Quid Poenitentia: cum Baptismo? Sacramenta sunt distincta: nec e- nim in forma, nec in ipsa materia conveniunt.

Luc. 3.

In Luc.

Calist.

Brom.

quod lib.

15. in iust.

5. 4. 8.

Adam.

Isa. 1.

Jerem. 13.

Apoc. 1.

Item. 22.

Thad. Pe.

ubi supra.

Unum est prima tabula, alterum secunda post
natiuitatem. Ut quid ergo non dixit: Prædicans
pœnitentiam? Non hic S. Lucas intendit, unum
& idem esse quantum ad entitatem, sed quan-
tum ad effectum, quem eundem produciunt.
Sic infidelis aliquis, & peccator maximus, bapti-
zetur, non solum à peccatis omnibus erit absolutus
quasi numquam Deum offenderet, sed &
innocentiæ stolæ amictus. Neque minus pœni-
tentia efficit in anima Peccatoris, sanctitatem
ei restituendo, quam peccando ante perdidit.
Cardinalis Toletus ita explicat: non quoddam bap-
tismus Joannis propriè vi haberet remissionem
peccatorum, sed quoddam per eum induceretur
hominibus ad pœnitentiam, per quam obli-
uisceretur peccatorum remissionem, Et cum ef-
fectus illi non videantur, Theologorum asser-
tione comprobantur. Sacramentum pœnitent-
iæ est institutum per se ad remittenda pecca-
ta mortalia post Baptismum commissa, & ad-
dendam primam gratiam sanctificantem. Ori-
genes sic habet: *Agite pœnitentiam, ut in remis-
sionem peccatorum, habitis quoque consequamini.*
Concludit S. Nilus: *Si sordidum quid à nobis
commisimus est, pœnitentiâ id lavemus.*

Isaias Propheta, nescio utrum de malitia
peccati loquatur, an de efficacia pœnitentiæ, ex
animo frequenter peccatores monere & excita-
re solitus: *Si fuerint peccata vestra ut coccu-
m, quasi nix dealbabitur: Et si fuerint ru-
bra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.*
Quomodo hoc fit? Peccata, quæ ex deformi-
tate nigerant, naturam mutant, factaque can-
dida instar nivis? Impossibile id esse in pardo
aut Æthiope Jeremias credidit. *Si mutare potest
Æthiops pellem suam, aut pardus varietates suas.*
Quis hic verba interpretetur S. M. Ecclesiæ
de baptismo Christi dicentis, *in Iordane lavit*
Christus nostra crimina? Thadæus Perusinus
exponit: Hoc enim intelligitur non secun-
dum sensum quem verba faciunt, sed juxta
sensum in quo fiunt. Animæ sunt, quæ pu-
nificantur, quæ lavantur. (lavit nos à peccatis no-
stris in sanguine suo.) Et laverunt stolæ suas
(id est animas suas) in sanguine Agni: Et hoc
Isaias intendit: *Si fuerint peccata vestra ut coccu-
m, Anima vestra dealbabitur quasi nix: e-*
non apparebit amplius illa sorditas & macula: sed
anima vestra erit pura, innocens & munda velut
nix. Post hæc idem Doctor concludit ut pec-
catoribus animos addat, faciatque bene spera-
re. Nemo eorum, qui in profundum iniquita-

tum devenerunt, de se ipso desperet: quando-
quidem pœnitentiâ ductus, si ha- itum vitiis
inter cum contraxeris, non solum salvaberis,
sed neque lana candida dealbaberis. Ubi vides
quanta sit vis pœnitentiæ, quod si fueris iniquis-
simus, sicut nivem te dealbabit. Neque aliter
Haimon Episcopus Halberstateris hunc Isaiæ
locum explanat: Quod intelligitur per coccu-
m hoc & per vermiculum, grave scilicet
peccatum, ut est homicidium, furum & similia.
Quod etiam significatur per nivem, hoc & per
lanam, nimirum purgatio delictorum & ablu-
tio scelerum, Quod est dicere: Si hæc, & hæc
quæ præcipio feceritis (de pœnitentiâ intellige)
gravissima vobis peccata dimittentur, & quasi
verrentur in albedinem, dum conversi eritis:
quia gaudium est Angelis Dei super uno pecca-
tore pœnitentiam agente.

Medicus poterit sanare in facie vulnus ab ho-
ste inflictum, non tamen deformitatem cicatri-
cis tollere, etiam si adhibeat quicquid remedii
ab Hippocrate excogitatum aut Galeno. Sed
ubi diabolus tentationis & peccati gladio ani-
mam lacerat & vulnus infixit, Deus utpote cœ-
lestis medicus remedium pœnitentiæ applicat,
atque non solum sanat, ac etiam cicatricem dele-
t, ne vel peccati vestigium relinquendo. S.
Chrysostomus testatur his verbis: *Quamvis Me-
dicus adhibeat delere cicatricem, sanguis de medio
tollere, non poterit tamen: Deus autem quando pœ-
nitentiâ tuâ peccata abolet, nullam relinquit cicatri-
cem, nullum sinit manere vestigium, sed una
cum sanctitate eximium etiam confert formæ decus.*

Ad magis particularia veniamus, Ecclesia-
sticus Reges Judææ singulos enumerat, & stu-
dio inquit cujuslibet gesta, etiam vitam discuti-
t, tandemque fuisse peccatores omnes excep-
tis tribus denunciat. Præter David & Ezechia-
m & Josiam omnes peccatum commiserunt. Om-
nes transgressi sunt sanctas Leges, Deum offen-
derunt, Prophetas occiderunt, & iniquitatem
fecerunt: tres excipiendo, qui semper puri &
sancti. Veniâ tuâ Ecclesiastice, dicam: Non rectè
computatum: certum enim hic & notum Regem
Josiam fuisse sacrilegum, res sacras usurpando, &
templi redivitis abutendo. Nunquid Ezechia
Regis superbia maxima, adeo ut arroganter &
temerè nimis, debellato exercitu Sennacherib
victoriam sibi attributam volebat, quasi suis ipse
viribus obtinisset, & non solius Dei favore &
auxilio? cum tamen ipse Angelum misisset qui
hostem profigaret? Ne dignatus est quidem
Deo

In Isa. 1.

D. Chrys.

proem in

Isa.

Eccli. 49.

Deo acceptam referre gratiam, quare ut ingratitudinis luer ponas, à Propheta arguitur & mortis sententiâ conternatur. *Diffone domui tuae, Na. 18. & quia morieris & non viues.* Et David, cum Joab duci exercitus præcepit ut militem lustraret, omnesque subditos, an non vanè gloriatus est & visus superbus? Nōne iniquissimè Uriam occidit, militem fidelissimum? Cum Bethsabee quid fecit? De adulterio publicum est: & hujusmodi Ecclesiasticus Sanctorum catalogo inscribit? Meo quidem iudicio reliqui omnes dici possint sancti, saltem respectivè, & tres isti peccatores: ad quæ verius sic loqueretur: *Nullus peccatoris præter David, Iosum & Ezariam.* Non inquit Ecclesiasticus: quod scripsi, scripsi, neque aliud quam verum. Scio, scio Regis filios de facto peccasse & graviter: quia tamen pœnitentiam egerunt, conversi sunt & effecti sancti pristinoque innocentia statui restituti, ac si nunquam peccassent: hoc enim est insigne privilegium pœnitentia, Unde S. Chrysost. sic hortatur: *Cures peccator pœnitendo quod fecit, ut possit recipere quod amisit.*

Apud La- bat. de pœnit. S. Joannes Evangelista in Apocalypsi testatur vidisse in cœlo animas omnes Beatorum & incontaminatam in singulis virginitatem: *Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coïnquinati: Virgines enim sunt.* Dicite NN. Quis credat inter tot animas, ne vel unus corruptam virginitatem? Aderant indubie homines qui peccatis obnoxii, uti Rex David aliique promiscui tam viri quam mulieres. Et hi dicuntur virgines omnes? Mover hanc quæstionem D. Ambrosius, & certè, difficilem fateor. Oritur quæstio: nam si in illa beatitudine diversæ ordines sunt, ut Apostoli, Martyres, Confessores, Virgines quomodo omnium Sanctorum anima Virgines dicuntur, & in tantum Virgines, ut cum mulieribus coïnquinati non fuisse dicantur? Adrem nostram aptissimè sic resolvit: Fuerunt multi, qui multa scelera commiserunt, sed cum per pœnitentiam & lachrymas, mala quæ gesserunt delere studuerunt, Domino veniente, virgines reperti sunt. Atque ita tandem doctissimè concludit: *istorum igitur anima rectè virgines vocantur, quia si quas sordes ex conjunctione fœminarum traxerunt, pœnitentiâ deletum est. Quid ergo per peccatum perditur, quod non per pœnitentiam recuperetur?*

Videtur Deus non tam velle favere homini iusto, quam peccatori pœnitenti. Inficiari vestrum nemo (NN.) poterit nobilitatem primogenitorum ubique gentium magnæ semper considerationis fuisse & in honore habitam. Rami arboris, quam non tōsit infamiae vermis, neque infamiae fulgur percussit, viridiores sunt: si non solem inficiat macula, splendidior inde radius. *Frequenter videmus labem sanguinis ad posteros derivari.* Actiones primogenitorum indigna hæc ipsam posterorum contaminant. Idcirco Lucretia Romana proprio sanguine maculata eluit, à Tarquinio honori ejus illatam, ne in successorum vultu pudenda hæc labes apparet. Hoc ergo certum cum sit, mente assequi non possum, quamobrem Dei Filius ingressurus hunc mundum, de stirpe David voluerit nasci. De Davide loquor, qui tam inique egit & proditoriè, cujus adhuc manus plenæ sunt sanguine innocentis Uriæ. De illo intelligo, qui Bethsabee submissus, factus autem Deo rebellis, superbus & contumax. Itane verò Deus qui tam acerbè peccatum & penitus odit, ex progenie peccatoris maximi dignatus est nasci, ut loquitur Apostolus, *ex semine David secundum carnem?* An non gloriolum hoc magis, si dixisset Apostolus, *ex semine Abraham?* Vir fuit in omni genere virtutum probatissimus, sanctitate celebris & nobili sanguine. Certum quidem est, Christum æque ex utroque traxisse originem: sed tamen semen David exprimi voluit, taceti Abraham, quod ille peccator fuisset & pœnitens, hic verò iustus & innocens: quasi ad gloriam magis faceret, cognitionem habere cum peccatore per pœnitentiam converso, quam iusto & innocente. (Cum facta sit repromissio Abraham, sicut & David scribit Egidius Columna) quare dicit Apostolus Christum factum potius ex semine David, quam ex semine Abraham? Dicendum est quod volens Apostolus commendare gratiam, maluit Christum dicere factum ex semine David, qui criminolus erat, quam ex semine Abraham, qui iustus fuit.) Davidem honoris causâ nominari voluit, & ex eo peccatore pœnitente ductam originem, quod gloriosum sic foret, & æternum illi decus.

Pœnitentiâ redit ad illum gradum ex quo per peccatum deturbatur. Et ut ad unum istud devotiâ recuperatu difficillimum, at quo nihil facilius, perditur (de statu virginitatis loquor) Abbas Theon in hæc Psalmistæ verba: *Si cecideris illas, col. non collidetur, quia &c.* ita exponit: (Id est nequaquam

Io. Fabri in rubr. ins. de nupt.

Rom. 1.

In Epist. ad Rom. c. 1. vers. 1.

De noctur. 12. cap. 13.

in Bibl.
vet. pp.
Thom. 5. p.
21

quam diu opprimetur incurfione peccati, sed licet ad præfens videatur elifus, tamen diuino cœli auxilio, cœli refurrexione stabilitatem iustitiæ non amittit: vel, si per fragilitatem carnis aliquid amiserit, suppositione manûs Domini reparabit: nec enim sanctus esse desinit post ruinam. Homo vitii & sceleribus contaminatus, Sinope aut Cyrene argutor: Caligula aut Cambyse Persarum Rege impudentior: Ptolomæo Philadelpho, aut Herode Agrippa peruersior: Rodope, aut Phryne, Alpasia aut Messalina, Philene aut Flora, Glycero aut Cleopatra, Thaide, Aphra cum tribus ancillis, Dymna & Eugenia & Eutropia meretricibus omnium cupiditati expositis sordidior: Niceta & Aquilina foronibus, Bethsabea aut Magdalena infamior, in pristinum virginitatis statum (moraliter loquendo) restituitur. Non mihi, sed Divo Ambrosio credendum. Hac enim virtus Christi est Domini, ut quantumvis peccator, qui ejus undâ se lauerit (scilicet Poenitentia) deinde in virginem reparatus, non meminerit, aut quod fecerit, & rediuvâ navitate infantia, innocentiam præferat, juvenutis scelera non agnoscat. Et ecce conclusio: Sicque virgo fide Christi evadit, qui fuerat adulter corruptione peccati.

Serm. 30.

Sponsa in Canticis, an de deformitate queratur, an de pulchritudine sua gloriatur, nescio? ita dixit: Nigra sum, sed formosa, Filia Jerusalem. Adeste Filii Jerusalem, & sciatis velum nigram esse me (neque hoc negem) videtis tamen pulchram esse & facie decotam. Non capio, Sponsa non intelligio: Si nigra sis, quomodo pulchra? Dixisses: Candida sum, rubicunda & formosa. In sensu quidem litterali bene loquitur: pulchritudo enim a colore aliquo singulari non pendet, neque solum cum candido consistit aut purpureo: coloribus illis, dico, à Poëtis quondam mitificè deprecatis, cum sub variis metaphoris lactis, cinnabaris, lilii aut rosæ efferebant: verum etiam nigredinem admittit sic & eminentior. Nigra est & formosa, sed respectu diversorum, (ut interpretatur S. Thom. à Villa Nova) fors quidem

Cant. 1.

Villa N. in nigra, sed intus formosa. Qui oculo maligno intuentur, iis nigra videor & deformis, iis verò qui benigno contemplantur obtutu, pulchra sum & formosa. Rupertus Abbas ita explicat: (Secundum opinionem malè videntium nigra, secundum fidem rectè credentium formosa.) Angelicus Doctor per sponsam intellexit Ecclesiam. Hic loquitur Ecclesia ad sanctas animas: Nigra sum, quia per persecutiones patior, sed formosa virtuti-

B. Thom. à

Villa N. in nigra, sed intus formosa. Qui oculo maligno intuentur, iis nigra videor & deformis, iis verò qui benigno contemplantur obtutu, pulchra sum & formosa. Rupertus Abbas ita explicat: (Secundum opinionem malè videntium nigra, secundum fidem rectè credentium formosa.) Angelicus Doctor per sponsam intellexit Ecclesiam. Hic loquitur Ecclesia ad sanctas animas: Nigra sum, quia per persecutiones patior, sed formosa virtuti-

Cant. 1.

Ibid.

D. Thom.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

bus. Neque aliter sensit Hugo Cardinalis: (Nigra sum exterius pressuris tribulationum, sed formosa intus virtutum decore.) Lyranius etiam describit: Nigra sum, id est, vilis quidem in oculis persequentium appareo, sed ante Deum veritatis confessione gloriosa resurgo. Nigra in oculis hominum, sed decora in oculis Dei ostenditur, teste D. Bernardo: Hanc vos dicitis nigram? Nigra vestro, formosa Divino Angelicoque iudicio. D. Hieronymi hæc est opinio: Nigra sum, pro eo quod non descendo de stirpe clarorum virorum: hæc tamen pulchritudinem meam mecum: Ego sum illa Æthiopissa, ego sum nigra quidem pro ignobilitate generis, formosa vero propter poenitentiam & fidem. Neque male per hanc sponsam Eva intelligatur, ut aptè illi quadret istud Aurelii Prudentii.

Eva columba fuit, tum candida, facta deinde nigra.

Interpretationes has laudo omnes, tamen præceteris, placet illa Origines, paraphrasi Chaldaæ conformis, ubi per sponsam anima nostra, per nigredinem peccatum intelligitur, quo deturpata est. Facies ejus sicut nigredo olivæ. Denigrata super carbones facies ejus. Et e contra per pulchritudinem sanctas animas in statu gratiæ designatur. Ecce tu pulchra es, amica mea. Hoc est (ait D. Thomas) in bonis operibus perfectæ & sanctæ, justæ & piæ vivendæ, mundam & simplicem habens cordis cogitationem atque intentionem. Et S. Thomas à Villa N. ita interpretatur: Pulchra in natura, pulchra in gratia, pulchra in naturalibus, pulchra in gratuitis, sic ut non capiam, quomodo dicat Sponsa nigram se esse per peccatum, & pulchram per sanctitatem ac gratiam, cum contraria sint, quæ simul in eodem subjecto esse non possunt.

Cradiderim, sponsam hic indicasse effectum poenitentiae, q. d. Nigra etiam & deformis per peccatum, sed facta sum pulchra & formosa postquam egi poenitentiam: decorem sanctitatis recuperavi, & gratiæ: aded ut si prius dixi doleus: Nigra sum, nunc lætabunda proclamo, sed formosa, poenitentiae vigore, pulchritudinem innocentiae amissam & gratiæ recipi. Sed formosa, quare? (dicit Origines) aut quomodo nigra sine candore sit pulchra. Poenitentiam egi à peccatis, speciem ei largita est conversio, & ideo speciosa cantatur. Per sponsam ibi, paraphrasi Chaldaæ Plebem Israëlitam intelligit, nempe quæ per idolatriæ peccatum in deserto, sœdata est in anima & denigrata. (Quando fecerunt domus Israël vitu-

In Cant. hom. 1.

Paraph. Chald. vitu-

lum, denigratae sunt facies eorum sicut filiorum
Æthiopiæ, qui commorantur in tabernaculis
Cedar: & quando egerunt poenitentiam, dionif-
sum fuit eis peccatum & multiplicatus fuit splen-
dor vultus eorum sicut vultus Angelorum.) Et
Philo Carpatus: (Nigra propter delicta, formo-
sa ob poenitentiam.)

Quantum homo per peccatum dejicitur & de-
primatur, tantum per poenitentiam elevatur & ex-
altatur: atque hoc pie credi possit: magis favebit
aliquando Deus ei, qui poenitentia ductus, quam
qui iustus sit. De filio prodigo notum est, quo-
modo in extremis miseris tandem sancte propo-
suit, atque summiter resolvit ad ades patris reverti.
Sordes animalium quæ custodiebat, derelinquit,
sylvas deserit, curas fugit, & fame pressus nil nisi
parris mensam recogitat, atque ita loquitur: *Va-
dam ad patrem meum.* Cum redeuntem vidit Pa-
ter, in occursum venit: & quantumlibet rebellis
ante fuisset, amantissimè nihilominus excipit:
brachiis amplectitur, & osculatur, famulis præci-
piens ut honorem omnem exhibeant, pretiosas
adferant vestes, convivium parent & musicam,
sintque paterni affectus evidentia argumenta.
Cui præserte stolam primam, induite illam. (Stola
prima (ait vetus Interpres, beata vestis & inno-
centiæ quam proroplus Adam, bene à Deo
conditus, accepit: sed a diabolo malè deceptus
perdidit.) De annulo etiam refert S. Petrus Chry-
sologus: (Paterna pietas contenta non est inno-
centiam reparare solum, nisi pristinum restituat
& honorem. Date annulum in manus ejus, & cal-
ceamenta in pedibus ejus: adducite vitulum sa-
ginatum.) Complexu & osculatione amorem o-
stendit: *Cecidit super collum ejus & osculatus est
eum.* Sic honorat & faveat, ut pro desiderio satisfa-
cere nunquam posse videatur. Mirum sanè & ne-
scio an ita pater ei fecisset. Et hoc observans filius
alter, indoluit ac ait: *Eccce tot annis servo tibi &
numquam mandatum tuum præterivi, & num-
quam dedisti mihi hadum, ut cum amicis meis epu-
larer.* Me nec verbo bono, nec oculo benig-
niori consolatus es unquam. Ille verò verecun-
diæ & honestatis fines transgrediens, *disparavit
substantiam suam cum meretricibus.* Huic tamen
honores habet & favores, hunc amas, hunc lau-
re excipis, idèd solum, quia pectus tundit, vul-
vum demittit, genua flectit, suspiriis & lachry-
mis orat.

Me fortis tuæ miseret, fili, innocentiam tuam
video. Quid facias, aut quomodo autes? pati-

endum est, ut levius feras. Sed amabo te, dic se-
mel: Antequam à patre aufugisset, an tam hono-
rificè unquam excepit? Numquam quid similè
ei fecit tunc solum, *postquam disparavit substan-
tiam suam vivendo luxuriosè.* Postquam, & non
antequam: postquam peccator & factus est poe-
nitens, & non, cum iustus & innocens. O quan-
ta est poenitentia virtus! (D. Chrysostomum
audite.) *Per te, O poenitentia! filius prodigus
regressus est ad patrem, & non solum amplexum
osculumque paternum, sed etiam epulum vi-
tuli saginati vestemque insignem promeruit adi-
pi.*

Egressus foras. Petrus quantum à poenitentia
facta post trine negationis peccatum profecerit,
evidenter ostensum est. Antequam deliquisset
Petrus, Joanne erat inferior & subditus: ac con-
tra, ubi peccatum commisit, factus est major, &
Joannem præcessit. Ex facta pagina probatio-
nem audiamus. Aderat in cœnaculo cum Apo-
stolis Christus & in mensa præsidebat, reliquis
ordine dignitatis assidentibus, erantque dignio-
res illi, qui proximè erant collocati. Nobilior est,
quod est propinquius optimo. Qui sedet immediate
post Episcopum, dicitur esse in eminentiori loco. Hic
erat ordo assidentium in convivio Asueri: Erant
autem primi & proximi septem duces Persarum at-
que Medorum, qui videbant faciem Regis & primi
post eum residere soliti erant. Et illi erant nobilio-
res, quos Rex proximos habebat. Ita fuit in cœ-
na, dignior ille qui Redemptori propinquior.
Qui sedet prope Dominum, tantò major dicitur, dig-
nior & altior. Et Joannes is fuit, quod veritatum
est à Christo, cum dixit: *Vnus vestrum me tradi-
turus est.* Si enim Joannes Salvatore proximè non
assidisset, non ab illo petiisset, ut de traditore Ma-
gistrum interrogasset. Innuat ergo huic (id est Jo-
anni) *Simon Petrus, & dixit ei: Quis est, de quo
dixit? Atque ex hoc clarè deducitur, Joannem
præcessisse, adeoque & Petro majorem fuisse ac
digniorem. Qui præcedit, major est illo, qui subse-
quitur.* Pergamus igitur, & quid præterea Joan-
ni factum, expendamus. Cum jam Apostolis
tertiò appareret Filius Dei ad mare Tiberiadis,
post mirabilem illam capturam piscium centum
& quinquaginta trium, qui adeo magni erant, ut
miraculo alceperint, non ruptum esse rete:
postquam cibo refecti Discipuli, Dominum com-
mutati sunt, ordine incedentes. Colligo tamen hic
Petrum Christo proximum esse, illumque modò
præcedere, non verò Joannem, cum Petrum à
tergo sequatur: atque hoc certum, quia Petrus,

S. Ioan.
Chrysost.
de poenit.

Arist. 2.
cal. text.
66. Car.
in conso.
32. Esch. 1.

Cl. not. 5.
aliam
verb. al-
tiori insti-
de bon. poss.
Matth. 26
Ioan. 13.

Tex. in l.
2. in sic. de
prop.

ut

ut in Joannem intenderet, retrò se convertit.
 Ioan. 21. *Conversus Petrus vidit illum Discipulum, quem diligebat Iesus, sequentem.* Toletus sic exponit: Convertitur Petrus: iam enim ceteros discipulos sequentes habebat. Conferamus igitur utrumque S. Scripturæ locum. In cœna Petrus erat Joanni subditus & inferior: post Resurrectionem sic Petrus superior, præceditque Joannem. Ut quid, Petre, locum alterius occupas? Joannis ille est: (Si inferior temerè intrudat se in loco majoris, seu usurpando, debet suo honore privari, & a loco proprio expelli, ultimisque post alios in opprobrium poni.) Minime mirum id vobis (NN) debet videri. In cœna Petrus erat iustus & sanctus: post Resurrectionem peccator pœnitens. De iure itaque locum istum occupabat, & virtute pœnitentiæ reliquos jam præcedebat. S. Thomæ verbis confirmo. *Petrus post negationem & pœnitentiam ostendit se habere maiorem fiduciam ad Christum: qui enim in cœna non audebat interrogare, sed Joanni interrogationem commisit (utpote cum retrò tum staret Petrus) huic postea & præpositura fratrum credita est, & non solum non committit alteri, interrogare quæ ad ipsum pertinent, sed de reliquis ad Christi latus confederat.* Et S. Ambrosius censentit ita loquens: *Maior gradus redditus est ploranti, quam fuerat ablatus neganti.*

D. Thom. in Sum. 3. p. 9. 83. ar. 3. in resp. ad 3. & D. Ioan. Chrysost. ibid. citat.
 Altera de S. Petro restat consideratio. Ibant tres Mariæ ad Christi sepulchrum, ut sacratissimum corpus inungerent liquore pretiosissimo. Cum iam pervenissent ad locum, videntur ad sepulchrum Angelum speciosum valde, cui vestis erat candidissima, atque ex illo Salvatore resurrexisse intelligunt, iussitque ut reverterentur & nuntiarent Apostolis & Petro. Ita dicitur Discipulis eius & Petro, quia surrexit. Si & Petrus Discipulus non fuisset, dixisset rectè Angelus, & Petro: sed cum & ipse Discipulus esset & quæ ac alii, clarè satis expresserat, quando ait: *Dicite Discipulis eius.* Quorsum igitur spectat hæc repetitio? Et aliunde non facile crediderim errasse hic Angelum, utique cum dicat S. Basilus: *Ingeni blasphemiam est, dicere, verbum aliquod in scripturis redundare.* Quinimò persuasum potius, Angelum hic penicillo oratorio usum, & Rhetorum coloribus sic adumbrasse laudem S. Petri atque exaggerasse.

Ubi de Græcis Virgilius commemorat, ait: *Reliquias Danaum, atque immitis Achille.* Cum & Achilles Græcus esset, dictum satis: *Reliquias Danaum.* Et alibi eadem usurpat Phrasim.

Virgil. 3. *Æneid.*

Dii me terrent & Iupiter hostis. Si etiam Jupiter sic Deus, cur additur & Iupiter hostis? Non ab simili modo usus est David Deo gratias referens quod de manu hostili liberasset. *Eripuit me Dominus de manibus inimicorum meorum & de manu Saul.* Non erat opus exprimere singulariter Saulem, cum & ipse de numero esset inimicorum: cò tamen factum, ni fallor, quia Saul omnium inimicorum David erat insensibilissimus: Jupiter autem Deorum reliquorum Deus: Achilles verò Græcorum facile princeps & maximus.

Atque hæc est ratio quare Angelus expressè nominat Petrum. Per pœnitentiam, quam fecerat de peccato, adeo magnificatus erat & exaltatus, ut indecens existimaret Angelus, & dedecus, communi solum ordini reliquorum Apostolorum aggregare. Particulariter itaque exprimit Petrum, utpote qui ceteris excellentior sit, & per pœnitentiam actam dignior inter Apostolos & princeps. Specialiter nominat Petrum (scribit Dionysius Carthusianus) quia inter Discipulos existit principalis.

Præminentia, quæ gaudent pœnitentes effecti, quasi bonum sit hæreditarium, in posterum diffunditur. Duos habebat filios David, quando moriebatur. Adoniam scilicet, qui primogenitus erat: & Salomonem, ex ea quæ fuit Uria. Quis nesciat Regnum debere Adoniam, utpote primogenito? & tamen hoc sortitus est Salomon. Cur hic, obsecro, contra hæreditatis leges primogenitus excluditur, & in hæreditatem succedit qui natus minor?

Quid ergo mali fecit miser Adonias, ut honore isto reddatur indignus, & regio sceptro priveretur? nimia est ista Patris in filium iniquitas. Lege constat & manifestum. *Pater non potest præiudicare filio.* Privilegium hoc fuit singulare in favorem Pœnitentiæ a Deo concessum. Adonias natus est ex parente utroque iusto, Salomon verò ex patre & matre, utroque quidem peccatore, sed iam pœnitente. (Deus ita rem disposuit, ut hic junior potius quam ille senior Regnum obtineret. Ratio fortasse esse potest, quia Adonias filius erat David adhuc innocentis: at verò Salomon filius Davidis iam pœnitentis. Sicut autem pœnitens sapienter innocentem præponitur: ita pœnitentis filii, filii innocentis aliquando præferuntur.)

Mirum quod dixi, nunc Paradoxum addam, non ut iustis tædium excitem, sed peccatoribus animos, ad amplectendam pœnitentiam: velim tamen, ut quod pia licentia dicere aggredior, sic etiam interpretentur & pie credant benevoli audi-

Æneid. 21.

Psal. 117.

Dionys. Carth. in Dom. Passioni serm. 1.

Matth. 1.

L. de re ff. de trans. l. non debet ff. de reg. iur.

Fr. Mendoza in lib. 1. Reg. c. 7. n. 6. Annot. 2. §. 1. n. 20.

audiret. Videretur quod admodum Christus pluri
estimar peccatorem unicuique quam simul om-
nes iustos. Docet Aristoteles, dum comparatio fit
inter species ut sciatur excellens, non esse opus
conferre singula utriusque individua, sed hoc fa-
ctis, adducere quod maximum unius est speciei
cum eo quod maximum alterius. Exemplo cla-
rius dicam: Scire velim uter statura sit maior, vir
an mulier? non conferam singulos viros cum
mulieribus singulis, sed accipiam e viris maxi-
mum, & similiter e mulieribus, & sic facile excel-
sum scivero. Si Venetiis id fiat, viri perdant &
minores sint. Ita etiam ut constet, utrum plus a-
met & aestimet Deus, hominem iustum, an verò
peccatorem iam poenitentem: unum & alterum
utriusque speciei individuum, ut dixi, expendisse
sufficit. Sumamus igitur ex parte peccatorum
iam poenitentium Latronem, & ex parte iusto-
rum seu innocentium Virginem Deiparam. Si
nunc ostendam (observanda hic pia locutio)
Christum pluri aestimasse Latronem quam Ma-
trem, an non probavero rectè intentum? Atten-
dite obsecro, & fitebimini verum. Pendebat in
cruce afflictiſſimus Salvator, ad pedes plangebatur
& suprabat Mater, ad latus in cruce altera pende-
bat latro, peccator & poenitens. Videbat pius Re-
demptor desolatam Matrem, Latronem summis
doloribus cruciatum intuebatur: Matri ex inti-
mo effectu compatiatur: etiam Latronis in-
tuitu in visceribus commovebatur. Audiri pete-
bat Mater, etiam precabatur Latro. Quid hic fa-
ciat Salvator, & cuius petitioni primum annuat?
Matrem exaudiat prius, an Latronem? Ancipiti
consideratione distrahatur: movet fortiter qui-
dem innocentia Matris, sed praevaluit Latronis
poenitentia: dicit prius Latroni: *Hodie mecum
eris in Paradiso*, quam det Matri solatium his ver-
bis *Mulier ecce filius tuus*, q. d. Mater, patientiam
habeas: poenitentem praefero innocenti. An non
hic videtur pluri aestimasse latronem quam ma-
trem? Respondet & sic paradoxum dictum con-
firmat Cardinalis Viguetius. *Steterat à principio
Mater juxta crucem: prius Latroni crucifixo sola-
tium prestare voluit Christus, quam alloqui Ma-
trem, quam illam Discipulo, & illi charissimum
Discipulum commendare: & in mortis articulo
constitutus, peccatori proviſit, antequam Matri,
ut propterea dictum sit ab Episcopo Halberſtat-
tensi: Amplius placet miles, qui post fugam ho-
stem duriter ferit, quam qui nunquam terga ver-
tit, & nunquam tamen fortiter facit. Eildem fere
verbis loquitur Alexander Aleſius: Duxim præ-*
Parlati Adventuale.

*lio eum militem plus diligit, qui in fugam converſus
hostem fortiter premit, quam qui nunquam fugit,
& qui nunquam fortiter egit.*

Angelicus Doctor omnino consentit & men-
tem nostram confirmat. Sit iustus aliquis qui
Deo fidelis & semper armata bonis operibus ma-
nu in militia Christiana strenue certet, neque de-
liquerit unquam, Caelitibus ille placet & gratus
est valde, quis dubitet? Sit peccator, qui iusto-
rum certamen deserat aufugiendo, terga Deo
vertit: *Avertitur à bono incommutabili, & con-
vertitur ad bonum commutabile*, delicti tamen
post recordatus, poenitet facti & contritus ve-
niam implorat, synceram vitæ emendationem
promittens, peccatum abhorret, odio crudeli per-
sequitur, & is Deo non placeat? Imò magis quam
iustus, illoque sit gravior: in tantum enim poeni-
tentia profecit, ut cæli favorem meritus sit &
maximos honores, superior effectus ipsis Ange-
lis, qui tamen aulæ celestis cives sunt, ante Dei
Thronum propè adstantes. Mirentur hoc omnes,
nisi probem.

Dicite (NN.) Uter major est, homo, an Ange-
lus? Ego respondeam: Si de homine iusto sit
mentio, qualis fuit unus Abel, unus Joannes &
alii plurimi huiusmodi, non restat controversiæ
locus, & lis ista decisa est in Tribunali Davidis,
Minuisti eum (id est hominem) paulo minus ab
Angelo. At verò si homini poenitenti Angelus
conferatur, dicendum: *Minuisti Angelum paulo
minus ab homine*. Similitudine clarius dicam.
Partem panis accipe ex auro plurimum, sicque
pretii maximi, & Angelum esse puta, utpote auro
gratiæ efformatum: deinde aliam habe partem
vilioris telæ, puta ex cannabe, & hominem pec-
catorem esse dicito, cannabaceum quidem ratio-
ne humanitatis, & vilissimum ac sordidissimum
ex sorditate peccati. Agedum mulieres, vos hie te-
stes volo, dicite quænam ex vobis tanti stringen-
tissimi & industriæ, ut telam istam ex viliori materia
contextam efficiat majoris pretii & valoris quam
sit pannus ille ex auro artificiosissimè elaboratus?
Pater, impossibile est quod proponis, neque ulla
nostrum hoc præster, quantumvis gnava sit, in-
dustria, & experientissima. Accipitor non sum,
hoc tamen modò licitè sit, arte ipsa expendamus.

Cedat tantisper (NN.) lingua, operetur ma-
nus, ut labore acus exprimat, quod disertæ vo-
cis illa coloribus non potest. Hoc mulieris acu-
picticis studium est, & seria occupatio in tex-
trina, dum industriæ ac ingenii dat experimen-
tum. Telam parat atque extendit: sericum pro-

*D. Thom.
in Sum. 3.
p. 2. 89.
ars. 3.*

psalm. 8.

fert cuiusvis coloris, ac si filum subtilissimè ducit, aut non parit, & ne à sola arte & industria sit operis valor, lapides tantissimos interlerit & gemmas exquisitissimas, tam nide, tam indultè facit, ut quisquis videt, miteretur, ac dubitet sine tela ac pìctà, an penicillo verisque coloribus adumbrata: verbo dicam, naturam hic erubescere & ab arte vinci.

Judicium facite, Auditores, & sententiam veram hic vos proferte. Quid majoris est pretii, pannus iste ex auro, quem diximus, an tela ex cannabè multis distincta gemmis? Ac si pìctam telam, indubie omnes extollent & præferent: plures enim est hujus pars etiam minima, quam pannus integer quantus ille sit.

Telam cannabaceam hominis in statu peccati jam expendite, ac si pìctix adsit pœnitentia, eamque acu contitionis pungat, acurata punctione sericum purpureum Divini amoris interlerat: niveum, concipiendo firmum emendationis vitæ propositum: caruleum immisceat, meditando cœlestia: nigrum componat, mortalitatem atrentè pensando: neque desit Smaragdus viridis confidentiæ in Deum, quia misericors est & peccata remittet. O quanta hic pulchritudo est! Nil exoggerari possit ornatius. Si pretium velis auctum, lucidissimis gemmis distingue lachrymarum, & disciplinarum ictibus rubrum exprime, opusque dignissimum efficias, cui Angelicæ naturæ aurum cedat, sicque major erit peccator factus pœnitens. Agellii ea observatio est, ubi Psalmos Davidicos interpretatur, & ait cum Chrysostomo, Hieronymo, &c. Minuisti eum (id est Angelum) paulò minus ab homine (scilicet peccatore pœnitente) Interpretes alii subjungunt: Ab Angelis, præ Angelis, ultra Angelos, supra Angelos gloria & honore coronasti eum. Et nostri ævi etiam Scriptor: Quæ verba (Davidis) Minuisti eum &c. sic legenda sunt, ut punctum ponatur post hunc paulò minus: non autem post hunc Angelis: & sic particula ab non cum antecedentibus, sed cum sequentibus nectenda est, in hunc modum: Minuisti eum paulò minus à quo? à Deo Comparrans autem hominem ad Angelos, subdit, ab Angelis, id est præ Angelis, vel supra Angelos & ultra Angelos, gloria & honore coronasti eum.

Videte igitur (NN.) quantum suis pœnitentia deferat, ut in cœlesti etiam aula faveat Tandem sic concludit B. Bruno: Minuisti eum paulò minus à Deo.

Summatim ut loquar, pœnitentia est acus, quæ rupta innocentie vestis reparatur. Alberti

Magni audite verba. (Quid faciendum est peccatoribus, ut recuperent gratiam? Certè necesse est, ut accipiant acum, per quam pœnitentia figuratur: quia per pœnitentiam sicut per acum, vestis innocentie, quæ per peccatum disrupsa est, refuitur.)

Pœnitentia navis est ex mari mundi hujus procelloso ad portum salutis perducens & ad gloriam tam ardentibus votis concupitam. S. Isaacus ita scribit: (Pœnitentia est navis, timor vero gubernator ejus, charitas portus Divinus. Facit ergo timor nos sedere in navi pœnitentie, & transiterare mare mundi fœtidum, & ad portum Divinum perducit nos.)

Pœnitentia est secunda post naufragium tabula, cuius subsidio ex æternæ damnationis erepti naufragio, ad portum paradisi securè pertingimus. (Si quis post Baptismum patitur naufragium, id est, incidat in peccatum, debet recurrere ad tabulam pœnitentie, per quam possit consequi salutem & ad portum pervenire.) Ut merito dicat Hugo Victorinus: *Ponsem nobis facimus, cum pœnitentiam agimus.*

Acedit S. Chrysostomus & pœnitentie virtutem mirè deprædicat, atque extollit, cum ait: Pœnitentia est medela delictorum, prævaricationum solutio, adversus diabolum armatura simul & gladius caput ipsius præsecans, salutis spes, evasio ignorantie: ipsa hominalem aperit, & in paradysum introducit. Et Guaffridus Abbas: pœnitentia more fidelis ostiariæ gereas officium, ostium paradisi peccantium clausum quomodo vult, aperit, & quos pœnitentes agnoscit, recipit intra: impœnitentes verò nec prece nec pretio intrare permittit.

Pœnitentia est scala Jacob, quisquis per eam ascendit, ad æternam felicitatem pervenit. Hæc est cælorum scala, reconciliatio pacis, acquisitio vitæ, victoriarum abolitio.

Bacchiarius ad ascensum scalæ hujus ferventer monet. (Eia, eia, quid dubitas? Scalam illam Jacob, unde delapsus es, dum velis, ascendere, adhuc lapsa, nondum subtrahita est.)

Plantas in Hybernia reperiri (narrant aliqui) ad ripam fluminis, quarum fructus in aquam delapsi, mutantur in aves & alarum remigio cælum petunt: (Dicitur enim de miraculis Hyberniæ, ibi esse quasdam aves ex arboribus quasi fructus pendentes, qui cum in aquam ceciderint, statim vivant.) Certissimum hoc est, peccatores mortuos gratiæ, per aquam pœnitentia reviviscere & ad cælum evolare. Testis nobis est S. Pa-

Psalm. 8.
Chrysost.
Hieron.
Pagnin.
citati à
Mendoza
seria 6.
post cine-
ret. Men-
doza ubi
supra.

In Psalm. 8.
in Bibli-
oth. vet. pp.

L. 5. de
mundi
contem.

Egid. Co-
lom. de
sum. Tri-
um. & fide
Cath. p. 1.

Ser. 1. de
N. Dom.

Petrus
Bles.

De reo-
lap.

Ala. Tass. l.
3. g. 10.

Albert.
Palau. in
conc.
quadr.

ret

ter Augustinus. Hæc est quæ homines ad Angelos
ducit, & creaturam reddit Creatori. Et inde sic
prosequitur: Pœnitentia Christo querenti ovem
perditam monstrat: drachmam amissam Christo
inquirenti offert: dissipatorem filium ad patrem red-
ducit: vulneratum à latronibus & expositum cu-
sodendum & curandum tradit. In hac omne bo-
num invenitur, & conservatur: quantum ad effe-
ctum: ipsa fugit tenebras, inducit lucem.

Dicite mihi verum, si qui forsitan in peccato
estis: cum tanta sit pœnitentiæ virtus, & tam u-
beres inde fructus emanant, ut quid inviti estis
& recalcantes, ad illam cogendi? An quod forte
delicta vestra nimis sint enormia, majorque ma-
litia, quam pœnitentiæ virtus? hocne vos indu-
cit ut quod incredibile est & falsum, verum pute-
tis? Quam longè aberatatum est? An non homi-
nes vixerunt multo sceleratioribus vobis & sine
comparatione peiores? Deo tamen (quæ pœni-
tentiæ virtus est & favor) reconciliati sunt, & in
statum gratiæ restituti. Augustinum audite as-
serentem: Dominus David post tam grave pecca-
tum indulget: Achab sacrilego Regi pepercit: Ma-
nassen post innumerabilia peccata pœnitentiam a-
gentem, inter amicos suos reputavit, & meretrici,
quæ lachrymis pedes rigaverat & capillis tererat,
totum condulsit (attendite & observate quod se-
quitur) Qui ergo istis tantis ac talibus peccatoribus
veniam dedit, paratus est & nobis non solum pec-
cata dimittere, sed & æternam beatitudinem da-
re. Esto: peccata vestra gravia sint, ideone de-
speranda salus? Quam melius facietis cum Mag-
dalena plangendo, quam cum Juda desperatè
peteundo? Sperate de venia, etsi maxima sit ini-
quitas: quia ubi abundavit delictum, superabun-
davit & gratia. Hæc S. Augustinus, & confortat
de 7. miter Arnoldus: Sit qui pœniteat, non deerit qui
vobis Deo indulgeat.

Pœnitentiæ virtutem & efficaciam Angeli-
cus Doctor etiam adstruit & hoc argumento e-
videnter ostendit. Si non possit delinquer per pœ-
nitentiam quodlibet peccatum etiam gravissi-
mum, vel esset ex parte hominis, vel ex parte Dei:
non hominis, quia habet liberum arbitrium flexi-
bile ad bonum & ad malum: non ex parte Dei,
quia derogaretur virtuti gratiæ, per quam moveri
potest cor cuiuscunque hominis ad pœnitentiam:
vinceretur enim quodammodo Deus ab homine si
homo peccatum vellet deleri, quod Deus delere non
D. Chrys. velle.

Tandem diserte Chrysostomus etiam prædi-
cat. 1. in. Si lapsus es, poteris revertere: perisisti, sed pote-
ris salvari: fornicatus es, sed poteris continere: mo-
chatus es, sed poteris liberari. Et quomodo? Taurum
vel parva incipiat esse conversio, paululum pœni-
tere, etiam animam efflans (si dici potest) ut iam de
hoc mundo exeat, pœnitere: non impeditur temporis
angustia misericordia Dei.

Quid magis? Diaboli peccata etiam remitti
queant, si possit ipse velique recurrere ad pœni-
tentiam. Sed quia, ut subtilissime docet Divus
Thomas, ad remissionem divini offense, requiri-
tur quod voluntas hominis sit immutetur, ut con-
vertatur ad Deum cum detestatione conversionis
prædictæ & proposito emenda, quod pertinet ad ra-
tionem pœnitentiæ secundum quod est virtus. Dæ-
mones autem actus pœnitentiæ facere non pos-
sunt neque volunt, quia affectus eorum sunt con-
firmati in malo, ita quod non potest eis displicere pec-
catum in quantum est culpa, sed solum displicet eis
pœna, quam patiuntur. Inde ergo procedit & non
ex Deo, quod peccatum huiusmodi remitti non
possit. S. Gregorius Turonensis ita exprobat. Si
tu ipse, o miserabilis, ab hominum infestatione de-
sisteres, & factorum tuorum pœniteres, confisus in
Domino, Christi misericordiam pollicerer. Nec de-
sunt alii, qui idipsum confirmant. Ausim dicere
quod etiam diabolum ipsum servaturus fuerit, si re-
verti ad Deum voluisset. Quid ergo gravitatem &
multitudinem peccatorum prætextis? nihil vos
excusat, aut suffragatur.

Pœnitentiæ rigor fortassis absterret, ut sic
pati refugiat animus? Sed quomodo inferni
cruciatu & ardore sempiternos sustinere po-
teritis? si cilicium terreat, quomodo non in-
fernus?

Verum hoc, (quod ad confusionem nostram
hic dico) bestia cum infirmatur, remedia ex-
quirunt. Cervus, ut vulgari medetur inflicto, au-
non diclamum quatit? Hirundo, ut pullis det-
visum, nonne chelidoniam reperit? Talpæ ca-
ciores sumus: malum enim non videmus quo
infestamur: in anima lædimur venenato peccati
aculeo, & pœnitentiam esse veram chelidoniam,
quæ illuminemur: diclamum esse, quo cure-
mur, non ignoramus: & tamen (quod S. Pacia-
nus deplorat) nos ignita Diaboli spicula, nullo
lo pœnitentiæ succo, nullo exomologesis grami-
ne repellimus: nos lumina mentis amissa nullâ
malæ tractationis radice curamus. Si sic non fa-
cimus, bestiis ipsis erimus deteriores.

Attendite obsecro, quàm salubriter monet
S. Archiepiscopus Valentianus, dum inconvirabi-
li hoc dilemmate premit: Peccavimus Fratres, Villa no-
Quid

Idem sup.
Art. 2.

Apud
Mendoc.
in 1. Reg. 7.
num. 25.

In parva
ad panis.
in Biblioth.
ver. pp.

S. Thom. 2.

Quid

Quid

Quid

Quid

via conc. x.
de iudicio.

Quid inde? aut paenitendum, aut arduum. Dicite modò, & libere iudicium vestrum adferte. Quamò melius modicum paenitere, quam perpetuo ardere? Quis non potius paenitentiam, non dico levem, sed gravissimam æquo & prompto animo ferat?

Non longè à vero aberrasse reor, si dixerò, i-ded paenitentiam à vobis diffari, quòd in votis habeatis, in fine vitæ amplecti dilatam, credentes in extremis quemlibet posse salvari, si modò actum contritionis eliciat, vel semel suspirat, aut verbulo dicat: Peccavi. Ah infensare & infelix peccator! An ergò relater S. Patris Augustini scitum dictum: Paenitentia sera, raro vera.

Hippocratis consultum est, (Medicare in val-de acutis, si materia turget, eadem die: tardè enim in talibus malum est.) Consonat illud Poëtæ insignioris.

Ovenum.

Cras, inquis, faciam: concessaq; labitur hora:
Fecit hodie: fugit hac non reditura dies.

Tom. 10.
serm. 57.

Sed ne primæ hujus partis limites excedam, verbis S. Augustini concludam quod jam observandum erit: Ad emendanda crimina vox paenitentis solam sufficit, sed in satisfactionem ingentium peccatorum non verba tantum, sed opera quantur. Quod opus Deo gratius, & animabus vestris utilius, quam subvenire pauperibus in extrema necessitate elemosynam requireribus? Verè hic est fructus paenitentiae, ad quam Prætor for inquit: Facite fructus dignos paenitentia.

PARS SECUNDA.

Tom. 10.
serm. 57.

Miratus est S. Augustinus, neque bene unquam capere potuit, quomodo ita temerè peccator & nullà ratione paenitentiam differret in ultimum vitæ diem. Quomodo agit paenitentiam, in extrema vita finibus constituta? Quomodo paenitentiam agere possit, qui nulla jam pro se opera satisfactionis operari potest? Et ideo paenitentia quæ ab infirmo petitur, i. firma est. Paenitentia quæ à moriente tantum petitur, timeo ne ipsa moriatur.

Hillegar.
Tom. 9.
Biblioth.
vet. pp.

O Pater, & quisquis unà Prædicatorem agit, quid niteremur in eutitis? Reddatis difficultum quod alioquin esse facillimum credebatur. An non unicuique paenitentia & contritionis actus ad salutem sufficit? (Oportet ex fide credere indubitanter (Episcopi Haligari sunt verba) paenitentia aboleri posse peccata, etiam in ultimo vitæ spatio commissa.)

Latro, cui nomen Dismas, nunquid in extremis conversus, & duobus verbis salutem consecutus? Memento mei Domine. Hoc etiam nos præstabilimus, & remissionem obtinebimus atque cœli gloriam. In hoc confiditis? In legibus, video, versati non estis: discite, quod jure contentum: c. Quod Privilegia paucorum non faciunt legem communem. Nunquid aliquando audistis: Quod alicui reg. iur. gratiose conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum? Nonne & hoc notum est: Quia à jure communi exorbitant, & discordant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda? Et commune est. Allegare speciale est refugium miserorum. Navis una aut altera ad portum venit, non tamen inde sequitur, reliquas omnes eò perventuras. Et idè (inquit Sanctus Augustinus) quicumque invenire vult misericordiam Dei, sanus agat paenitentiam in hoc seculo, ut sanus esse valeat in futuro.

Quid tamen objicitis, Latroem conversum esse per paenitentiam in ultima vitæ hora aut etiam momento? Fallimini peccatores: non sic est, non sic. Hora illa, quam vos ultimam dicitis considerati potest vel in ordine ad vitam, vel in ordine ad cognitionem, quam de Deo habuit latro. Et quidem ultima est respectu vitæ: at vero intuitu cognitionis de Deo habitæ, prima est, cum prius Dei Filium non agnoverit: atque illà primà horà conversus est, neque Paenitentiam distulit: ita ut unà & eadem horà Deum ipse cognoverit, & à conversione statim delicti paenituerit. Ergo S. August. ex hoc in extremo placuit Deo, quia ad consequendam fidem non fuit extrema illa hora, sed prima. Ita Divus Augustinus. Godefridus Abbas cap. 1. se etiam addit: (Ille si Christum antea cognovisset, credidisset utique, & in illo felici Apostolorum conventu non esset novissimus.) Et ita in exemplum potius adducendus est bonus Latro atque in præjudicium vestrum & magnam confusionem. A quanto enim tempore vobis innotuit, ex fide Catholica tenuistis, didicistis & firmiter credidistis Christum esse verum Dei Filium? An forte jam demum nostis, & hora hæc, quâ audistis, prima est? O Deus! tam diu scivimus, nec ad Deum conversi estis per paenitentiam. Audi peccator Sanctum Ambrosium urgentem: Nonne si vis, hodie? Nonne, si vis, hodie sit? Quid difficile sit & remoratur? An fortassis media & sumptus deficiunt? An mare transeundum est, ad Indos penetrandum, aut certè montes transferendi? Quid empturus es, ut facias? ad quos Indos navigaturus? quam navem præparaturus?

Luc. 23.

Quod alicui reg. iur. e. de Ep. C. l. r. Quia à jure de reg. iur.

S. August. serm. 120. de tempore.

Godefrid. Abb. serm. 10. de bono latr. in Biblioth. vet. pp. Tom. 11.

D. Ambr. in ps. 63.

Adesdum, & tuis te rationibus statim convincam. Nunquid cum Christo crucifixi sunt duo latrones? Hærebat impius unus in lecto crucis agonizans: aderat ei Christus ad poenitentiam invitans, etiam Deipara Virgo pro salute animæ ejus sollicita. Crucifixus Salvator pro eo patiebatur, & pro ejus, æquæ ac pro totius mundi peccatis moriebatur. A bono latrone monitus est & reprehensus: *Neque tu times Deum, qui in eadem damnatione?* neque tamen convertitur. Solem obsecrari vidit, & non conturbatur: terra movebatur, & ipse obstinatus permansit: Centurionem audit, qui fateretur: *Verè Filius Dei erat iste*: Hebraeos intuebatur, qui delicti poenitentes, *reverebantur percutiantur pectora sua*, & tamen ipse damnatus moritur, & in infernum impoentens descendit æternis igitur cruciandus.

Ad 1. ad C. Monac. 5. in Bibl. vob. vii. pp. Tom. 11. Dic modò verum: nonne utique auxilium offerebatur sufficiens? Unus tamen salvatur, alter damnatur. *Æquales hi duo in poenis inventi sunt.* (dicie Philippus Solitarius) *ast in extrema prudentia pares cogniti non sunt: nam ille in paradysum, hic ad inferos profectus est, ille bonus, hic improbitissimus apparuit, & cum maledictis suis damnatus est.*

Ut quid igitur non similiter dicis: Non salvatur ille, neque ego salvari potero in ultimo vitæ, si eo poenitentiam differam? *Alter regnum hereditavit, alter in gehennam dimissus est,* inquit S. Athanasius. Mirum sanè: in latronem bonum omnes intendunt, in malum nemo.

Velle te quidem & meditari Paradysum potius quam infernum, non dubito: post offensam Dei intendere te poenitentiam ut Christianum oportet, facile credam, quia juxta doctrinam S. Thomæ, *impossibile est peccatum actuale mortale sine poenitentia remitti.* Sed in differentia temporis in quando nodus est. Dic mihi, quando venit illud momentum? quando erit illa hora, cum volet Deus. Scias pro certo, Deum vel modò, jam jam & non postea, non ferius.

Cum de latrone sit sermo, cuiusum mihi dubium incidit. Sancta Mater Ecclesia ne vellem in toto anno de Latrone bono commemorari in Divinis Officiis. An quia forte de Sanctitate ejus dubitat, quod in ultimum vitæ tempus distulerit bonum operari: nil omnino, cum ab ipso met Dei Filio sit Sanctorum numero aggregatus & ut Sanctus celebratus: *Hodie mecum eris in paradiso.* Et S. Dionysius scribit à Christo in ascensione assumptum esse etiam bonum

Latronem, ut esset ingressus in cælum gloriofior: *Sacratissimum ingrediens patriam, secum Latronem introduxit, non conculcans, sed honorans paradysum.* Deinde, quandoquidem de tot aliis Sanctis Ecclesia officia celebret, aut saltem commemorationem faciat, cur non etiam de magno isto Sancto? Miror valde, neque hanc difficultatem quis facile explanet, si non ad S. Patrum doctrinam refugiat. Sanct. Augustinus inquit, cur Ecclesia Festa Sanctorum celebrari præcipiat? nil enim casu agit; sed, cum à Spiritu sancto directa sit, mysterose disponit omnia ad certum aliquem finem, particularis ille sit vel universalis. Proponitur ex gr. Joannes prædicans in deserto: in quem finem? ut ab ipso discant singuli poenitentiam. Proponitur Joseph & Maria, ut vivendi normam dent conjugatis. Acta Apostolorum nobis exhibentur, ut eos imitemur in Dei obsequio, in moribus, in sanctis operibus, quæ viventes illi exercuerunt. Atque ita de aliis Sanctis dicendum. Solemnitates Martyrum exhortationes Martyriorum sunt, ut imitari non pigeat, quod celebrare delectat. Ab eis enim sanctorum Martyrum in veritate festiva gaudia celebrantur, qui ipsorum Martyrum exempla sequuntur. Hæc Sanctus Augustinus, & quod sequitur: *Quando celebrabitis natalitia Martyrum, imitamini Martyres, Sanctus Gregorius consentit: Debemus imitari quod colimus.* Itaque ab Ecclesia celebrantur Sanctorum Festa, ut sic eorum vita & gesta miranda ob oculos versentur & omnibus commendata sint ut imitentur. Proinde S. Mater Ecclesia, quam Spiritus sanctus illuminat, Festum boni Latronis non instituit, ne vel mentionem facit, non secus ac si in Sanctorum Calendario non esset: quia si festum hoc celebret, adeoque Latronis boni vitam imitandam proponat, merito conqueri possint reliqui Sancti. Omnes enim hoc festum unice colerent, istum singuli patronum vellent, ut imitarentur, ad ultimum vitæ poenitentiam differendo. *Exemplo ipsius Latronis nullus debet suam poenitentiam differre usque ad mortem* (Monet Ludolphus Carthusianus) *quia privilegia paucorum non faciunt legem communem, & pauci sunt, qui morte poeniteant verè.* Nam sicut monstruosum esset, quod lupo caudam ovis haberet, ita monstruosum videtur, quod vita mala bono fine claudatur.

Expectas ergo & poenitentiam ad ultimum vitæ procrastinas? Nescis tamen ultimum istud quando erit, mors enim incerta est, neque tibi

Luc. 23.

D. Dionys. & D. Chrysost. hom. de Cruce & Latr.

D. August. serm. 47. de Sanctis.

Carth. p. 2. c. 63.

Deus, puto, revelavit. Ut quid igitur in finem differre audeas? Quid respondes? cum senueris, vitam emendabis? sed quis tibi senectutem addixit? an forte Deus scripto promisit? an chirographum habes, ut de hora mortis & de salute sis securus? Attende miser, quot subito, quam saepe moriuntur. Nonne vides quia à demone ea fallacia est, & connives? Esto tamen, fias senex, vide utrum deceptus aliquis factus jam bonus, qui in juventute fuerit malus. Hoc mihi crede: qui in juventute malus, plerumque in senectute pessimus invenitur. Attende obsecro, & S. Augustinum sermō hortantem audi. Dissoluta & paralytica cogitatio est, de crastina cogitare conversione & hodiernam negligere. Quid tu peccator converti simulat? nonne metuis, ne diem conversionis surripas dies perditionis? nonne homines citò moriuntur? Si bonum est relinquere peccata, & ad Deum se convertere, citò fiat.

Magnum quid ait S. Ambrosius. Si aurum tibi offeram, non mihi dabis: Cras veniam? sed jam exigi aurum: accipere nemo differt, nullus excusat, redemptio animae promittitur, & nemo festinat. O stultum te & amentem! Tantalus verēes, aqua Sacramentorum exuberat, & tamen ex siccatate peccati & sensualitatum ardore aridus manes & siti moretis. O miseriarum omnium maxima, & calamitas inaudita!

Legisse recorder de Nobili, cui hortus pro deliciis. In vase pulcherrimo persicam habebat, sed quae ab ardore Solis arida reddebatur: & ne omnino exaresceret ac emoreretur, hortulanum vocat, jubetque ut in locum humidum transferat, & collocet juxta fontem mille rivulis scaturientem. Elapsis autem aliquot diebus, revisit & penitus arefactam reperit, seque in vanum laborasse. Hinc à subtili ingenio adinventum est emblemata, atque haec vasi inscriptio:

Son posset qui ore questo fonte versa.

Accio ch'io non mi perda, & io son persa.

Et non vides peccator ab ardore libidinis arefactam animam, sic ut bonis operibus non vireat & germinet? Quid dicam, perditioni proxiam esse, an jam perditam? Pœnitentiae fons propè est: Christus, inquam, Fons vitae, per quinque vulnerum rivulos pretiosissimum sanguinem effundens, ut revirescas in salute, ne anima tua pereat tanquam persica arefces & obliterata. Dubitas adhuc majorem esse iniquitatem tuam, quam ut per pœnitentiam remittatur? Falleris, quia, ut ait Tertullianus. Omnibus deli-

Etis seu carne, seu spiritu, seu facto, seu voluntate commisisse, qui penam per iudicium destinavit, Terrull. de penit. c. 4.

Consilium Hippocratis a est. Infirmis statim ac oritur curanda est: Morbi cum inchoant, si quid movendum videtur, move. Majori solitudine medendum est pœnitentiae pharimaco infirmis animae ad mortem aggravantibus. (In febre non intermittente, si labrum, palpebra, vel supercilium, vel oculus, vel natus pervertatur, vel non videat, vel non audiat, jam debili existente corpore, quidquid horum evenit, mors proxima est.) Quænam pestilentior febris non intermittens & periculosior, quam peccata continua, quotidie sine interruptione commissa? A Deo sensibus omnibus aversus leges divinas pervertis, pericula imminetia non vides, aut certe non curas, inspirationibus calli obdurelcis, nec verbo Dei moveris. Quid sequitur? Mors proxima est, & hoc infallibile: non procul abes ab æterna damnatione.

Hec te miserum! dæmon illudit, nec percipis: Si rivum vel domum, quam per alterum fieri fecisti, contingat tibi in ruinam ex vicio operis (habet lex) tunc operarius tenetur reedificare, alias non. Deus in corpore hoc animam nostram fabricavit, ex peccato tamen ruinam æternæ damnationis minatur. Quis in causa? an Deus qui reedificavit non, quia Deus non est causa effectiva mali, sed tu, & perditio tua ex te. Itaque secundum leges obligatus es ad reparationem per pœnitentiam, & sine dilatione, ne everisam videas, & ruinam irreparabilem. Nec erit excusationi locus: satis enim tibi prædixit & millies monuit, tandemque Joannem expedit qui pœnitentiam sermō prædicaret: Facite fructus dignos pœnitentiae. Et si divinæ huic vocationi non pareas, aulae coelesti rebellis & contumax denunciaberis, & iusticiæ supremæ pœnas dabis. Tunc aliquis reputatur contumax, quando,

postquam fuerit à suo Iudice ter vocatus, vel unice vice pro trina peremptoria, venire & comparere contempserit. Sic ut ex mora quam traxeris, non comparando ad tribunal pœnitentiae, arguendus eris contumaciae, & æterno supplicio puniendus. Tempus erit, cum videbis & curabis, sed, ob dilationem, frustra conaberis, non se us ac uxor Loth versa in statiram salis, quæ sic loqueretur, si posset: Salem sapientiæ habeo, quod errorem, quem commisi, videam: sed quia tarda, vana est cognitio. Ita illi visus Martius loqui:

Quil. p.
pin. in
Cone.

L. contum.
ff. de re
jud.

Cum falsos lib. flet lingua sapores.
Sero, ait, bene! sero? vix tua fata sapie!

Marius
Butin.

Dan. So
vater in
pad. Di-
vit.

Hom. 1. in
ps. 5.

Prudenter factum à Joanne, cum poeniten-
tiam prædicat in deserto, quia eam peccatori-
bus annuncians, quid nisi deserto prædicat, ubi
nemo est qui audiat? verba dat, inò ventis, la-
pidibus & feris. Si quando aliquis homo atten-
dit, cum ad poenitentiam movetur, mente taci-
tè respondet: *Audiemus te de hoc iterum, aut et-
iam. Cras melius me habebis.* in futurum inten-
dit, quod non habet, in eoque confidit, quod
incertum est, tempus vero præsens quod possi-
det & certum, negligit: Nemo mihi illa vulgari
voce occurrat, aut mellita illa promat verba. *Cras
melius habeo.* Est autem *Cras* vox diaboli, quam
Apostolus meritis vocavit fallaciam peccati: diabo-
lus enim & peccatum in eo nos perpetuò fallunt, quod
hodie sibi refert, & cras Deo fallaciter promittit.

Cum aliquando moribundus in lecto contri-
tionis actum elicere purabis, diabolus spei ja-
nuam claudet, & in desperationis præcipitium

trahet. In illo enim momento, ait S. Chrysostomus
stat diabolus gladium acuens, & dicens in hac ver-
ba: *Omniem juvenutem tuam confundisti, omnem
vitam tuam perdidisti: ante eras in theatro cum
amicis, in circo cum sodalibus, in lupanari cum ma-
reticibus: deinde rapuisti, avaritia studuisti, per-
jurasti, blasphemasti. Quæ jam tibi jalus spes est?
Peristi, peristi. Hæc diaboli verba sunt.*

Tandem cum periculum feceris, expertus
dices, malam vitam esse mortis pessimæ ma-
trem. Consilium dabo, exequere. *Cito ad poen-
itentiam curre, ne sub vite exitum inta, exitium Elest. sac.
ubi parturias.* Et hoc S. Maximi monitum. *Pœ-
niteamus ergo veraciter, ut à passionibus expedi-
ti, peccatorum veniam consequamur.* Consonat
Italicè dictum.

*Non tila ciar condurre ad passo estremo.
Che molin' h' ingannati uben saremo.*

Petoro S. Augustini verbis. *Pœniteamini igitur
fratres mei, & poenitentes poenitentiam agite in
gloria Beatorum.*

Tito. fr. 1.

I N F E S T O N A T I V I T A T I S D O M I N I. A R G U M E N T U M.

Amor Dei erga hominem singularis est, ac tantus ut (si ita liceat)
dici posset impatiens, tam ardentè desiderabat incarnari, &
cum hominibus conversari. Quam lætum est, universo mundo,
gratum mirum & insolitum spectaculum, Deum infantulum in
præsepio Bethlemitico contemplari!

T H E M A.

*Ecce evangelizo vobis gaudium magnum, quia natus est vobis hodie Salvator
mundi.* S. Lucas. cap. 2.

Incultus ego & inter Pastores Bethleemitas
imperitissimus adsum, Auditores, exoptatum
fero nunciam: nescio tamen si nē lætandum po-
tius, an magis admirandum: Ecce, cum ex Aurora
Virginali Sol justitiæ progreditur, nova omnia in
amplissimo orbis theatro, mira & stupenda con-
spicamur. Si quidem, ut loquitur S. Odilo, *dum
cuncta, quæ creata sunt, cernimus, in Creatoris ad-
miracionem sublevamur.* Et quis non miretur,
hoc anni tempore, mense, inquam Aprilis, veteri-
tate a nudo, aperiri terram, prodire ex sinu ge-
lidissimo flores lectissimos & herbas odoris fra-
grantissimi? Hinc aura Favonii leviter ac placidè
spirat. Videantur ibi gemmare vi es, ridere prata,
scaturire fontes, inter spinas pullulare rubentes
rosæ, cælesti rore fata omnia uberrimè irrigari.
Et quid de agrorum vitiditate? lætari eos dic-

tem, & quasi luxuriari. Si cælum video, an non
ex argento purissimo credatur, auroræ sic pictum
coloribus? Quid hortus amœnissimus dici possit
stellis radiantibus efflorescens Terram aspicio &
velut alterum jam cælum contempler quot raris
floribus, tot stellis fulgidissimis decoratam. Non
jam nox horronis & tenebrarum mater absisteret,
sed nimio fulgore illuminat arbores promiscuè,
etiam quercus, et si senescentes & quasi emor-
tue haberentur, viorem exprimunt & læto hoc
amictu reerant; Domino nascenti gratulando.
Videte miraculum. (exclamat D. Petrus Damia-
nus,) *scintillat sidus, exultat solus, tellus resurgit,
gloriantur Angeli.* Et cum Angelorum júbilo cæ-
lum & terra lætentur, rediisse jam auguror verè
aurea sæcula: ut meritò jam caneret Theodul-
phus Episcopus.

a. ferm. 62.

Com.